

SAHLINSKA SLÄKTFÖRENINGEN

Släktmöte 1990-11-10

Till minnet av
Emil Sahlin (1879-1966)

TILL MINNET AV EMIL SAHLIN (1879-1966)

Jag har de senaste släktmötena brukat göra en liten inledning i form av ett par minnesord över någon nu bortgången sahlinare, och jag skall göra så också den här gången. I år tänkte jag försöka teckna ett litet porträtt av en man som kom att leva nästan hela sitt aktiva liv i främmande land, nämligen Carl Peter Sahlins yngste son Emil.

Emil Sahlin föddes 1879 i Vollsjö, bara en kort tid innan Carl Peter och Maria Sahlin flyttade sin färgerirörelse till Eslöv. Som flera andra i släkten låg han åt det tekniska hållet, tog efter sin studentexamen i Malmö examen vid Falu bergsskola år 1900 och blev efter praktik utomlands pappersmästare vid Örebro pappersbruk 1903. Sin utlandspraktik genomgick han i Kanada - ett stort äventyr på den tiden - och i släktarkivet finns många omtänksamma brev till föräldrarna sparade från de åren. Efter en tid vid Skutskärs celulosafabrik fick han åter smak på andra världsdelar, fick några affärsuppdrag i Sydafrika 1906 och kom så att styra kosan mot Ostasien, där han blev en av våra första handelsattachéer med stationering i Shanghai.

Här kan man spekulera i hur det kan ha varit att bege sig till och vistas i Kina i det begynnande 1900-talet. Hit var det en lång och mödosam resväg, förmodligen med brittiska fartyg och många byten i främmande hamnar. Transsibiriska järnvägen var nätt och jämnt färdig och hade vid denna tid inga förlängningar in på kinesiskt territorium - det var säkert naturligare att åka båt. Och i själva Kina var det politiska läget otryggt. Det var den siste kejsarens tid och bara några få år sedan det s k boxarupproret hotat att ödelägga alla utländska legationer i Peking. Kejsardömetts finanser var i inkompetenta händer och det återstod ännu en tid innan Kuo-min-tang-republiken bildades och Sun Yat-sen valdes till president. Som ung attaché från Sverige, ännu inte fyllda trettio år, var man mycket långt hemifrån.

Kanske är det en smula överraskande att man kan finna åtskilliga uppgifter om Emil Sahlins Kina-tid i Uppsala-historikern Jan Larssons doktorsavhandling från 1977, Diplomati och industriellt genombrott. Svenska exportsträvanden på Kina 1906-1916. Sverige hade vid denna tid förnyat sin representation i Kina. Ny minister var Gustaf Wallenberg - för övrigt farfar till Raoul Wallenberg - och till ny generalkonsul i Shanghai hade utnämnts Richard Bagge. Till generalkonsulatet knöts vid samma tidpunkt en handelsattaché, med avsikten att man med ett sådant arrangemang skulle uppväga den starka betoningen av traditionalism vid valet av generalkonsul. Under hösten 1906 föll - som Jan Larsson säger "av icke klarlagda skäl" - valet på ingenjören Emil G Sahlin, som accepterade uppdraget för en treårsperiod, uttryckligen i avsikt att senare vinna inträde på konsulsbanan, därtill enligt Larsson "sporrade av att det numera härskade nya viljor inom utrikesdepartementet". Det visade sig snart att Wallenberg och Emil gick bra ihop i det dagliga arbetet. Det går bra att i Jan Larssons avhandling ganska nära följa Emils väg mot ökad driftighet och

växande inflytande. En del av uppgifterna gick ut på att i svenska exportörers intresse inrätta en direkt ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Ostasien - Svenska ostasiatiska kompaniet hade grundats 1907 och stod som bäst inför nya förväntningar att uppfylla. Emil kom under sin vistelse i Kina att göra vidsträckta resor inom landet och hade därutöver också tjänstgöringar i Japan, Australien och Nya Zeeland.

Även från dessa avlägsna delar av världen visade Emil sina släktingar i hemlandet värme och omtanke. Han skrev ofta och han skickade också vid talrika tillfällen hem de utsökta spetsar och sidentyger liksom det finaste kinesiska porslin. Bl a fanns en mycket fin porslinssamling inmonterad i övre hallen till brodern Alberts villa Skansen i Eslöv. Självt har jag ärvt ett par tunga kinesiska marmorlejon. De används i allmänhet som bokstöd men kan också göra tjänst som tyngder när vattentrycket i vår hushållstvättmaskin blir för häftigt och det annars rinner ut vatten på golvet.

Emil var inte hemma mycket under dessa år. I en minnesskrift över modern Maria, som systern Ellen gav ut i Eslövs museums skriftserie 1978, finns dock en ögonblicksbild från ett sommarviste, som i sin knapphet har en betydande verkan. Ellen skriver:

Ester (Emils och Ellens syster, som blev skådespellerska) brukade komma till Styrsö ett par, tre veckor för att hålla mor sällskap, då jag måste ta båten in till staden. Sommaren 1914 kunde mor få skämma bort Emil, då han kom hem från Tokio på semester och tillbringade några veckor på Styrsö. Det var på Styrsö vi den 1 augusti 1914 hörde kyrkklockorna kalla till mobilisering. Emil for genast till Stockholm och därifrån under brinnande krig till London. Själva flyttade vi som alla andra sommargäster in till staden (dvs Göteborg), för Styrsö låg i farozonen i händelse av bombardemang.

Så länge första världskriget pågick skickade Emil så ofta han kunde riktigt kaffe till modern och systern i Göteborg. Det var en eftertraktad vara, som också medförde att vännernas antal i de båda damernas hem ökade betydligt.

Emil hade många och rika intressen. Bl a tog han till vara intressanta lack- och papperssigill, som kom i hans hand under åren som handelsattaché i Asien och Australien. Med tiden blev det en inte obetydlig samling av dels lacksigill från ett femtiotal adelsätter, dels andra sigill från myndigheter, industrier och poststationer både inom och utom landet. Samlingen skänktes 1916 till Eslövs hembygdsmuseum och kom att omnämnas i ett litet reportage i Sydsvenska dagbladet i september 1986.

Ett annat intresse var idrotten. Det följde honom genom livet och fann uttryck inte bara i att han gick och såg på tävlingar utan också i en rad insatser för främjande av

svensk idrottsrörelse. När han som pensionär senare i livet återvänt till Sverige delades under en tid varje år ut ett särskilt Emil Sahllins hederspris vid SM i fri idrott på Stockholms stadion.

Från början av hans långa tid som svensk generalkonsul i London finns en ganska typisk episod beskriven av systerdottern Signe Höjer i hennes släktkrönika Arvet från läsarna:

Idrott, ja. År 1919 var vi tre kusiner, alla vallsjöbarnbarn, i London på samma gång. Carls Sune praktiserade på en firma, Alberts Stig på generalkonsulatet och jag själv gick på London School of Economics. Emil höll sin hand över oss och ibland bjöd han oss tillsammans. Ett sådant tillfälle har jag inte glömt - han bjöd oss på en boxningsmatch! Han var själv aktiv medlem av den japanska jiu-jitsu-klubben i London och intresserad av all idrott. Att det var den franske senare världsmästaren Carpentier, som vi såg, minns jag, men inte vem hans partner var. Det var min första och enda boxningsmatch och numera blundar jag oföränderligt när jag råkar på boxning i TV.

Det var alltså generalkonsul i London som Emil så småningom blev, och han innehade den posten åren 1918-1943, nästan 26 år. När han tillträdde pågick alltjämt det första världskriget och när han drog sig tillbaka till pensionärslivet skulle det andra pågå i två år till. Han var med när man införde kvinnlig rösträtt, han var med när Edward VIII abdikade och han upplevde Chamberlains återkomst från München, Dunkerque och Blitzen. Han gifte sig också under Englandsåren med en dam av brittisk börd, Marie Percival, med vilken han hade sonen John, numera bosatt och verksam i Malmö.

Som chef för generalkonsulatet kunde han anses litet avvikande. Diplomaten Gunnar Hägglöf, som senare i livet under lång tid var Sveriges ambassadör i Storbritannien, tjänstgjorde som ung attaché på 1920-talet hos Emil. Han skriver i en av sina memoarböcker:

Ungefär samtidigt som jag flyttade till Notting Hill Gate fick jag också en förflyttning inom generalkonsulatet. Min chef, generalkonsul Emil Sahllin, hade föga intresse för den konsulära verksamheten. Han ägnade sig åt ekonomisk rapportering. Det märkliga var emellertid att han med alla sina kunskaper i ekonomiska ämnen inte själv ville eller kunde skriva sina rapporter. Det var en av attachéerna som fick göra detta. - - - På detta sätt fick jag skriva rapporter om nästan alla Storbritanniens industrier. Särskilt minns jag en rapport om den brittiska tidningspressen och dess pappersbehov, som det tog mig över två månader att redigera.

Inte vet jag om de svenska mottagarna hade mycken glädje av dessa rapporter. Men för mig själv var de av den största betydelse. - - - Mina kunskaper

om industriella metoder och organisationsformer hade varit skäligen ytliga. På generalkonsulatet i London blev jag nu tvungen att sätta mig in i industriella frågor. Sahlin var ingen lätt man att skriva rapporter åt, ty han var mycket fordrande både beträffande innehåll och form, samtidigt som han själv hade den största svårighet att förklara vad han ville ha ändrat eller tillagt.

Emil gav också Hägglöf det uppmuntrande beskedet att ville han resa omkring i England och studera olika industricentra fick han göra det på egen bekostnad. Så kunde det gå till på den tiden.

En annan person som tecknat ned minnen av Emil Sahlin var Alf Martin, radions London-korrespondent under många år och på sin tid en mycket välbekant och ofta hörd radioröst. Han har gett följande värtaliga och förmodligen ganska träffsäkra bild av Emils personlighet:

Sveriges generalkonsul i London på den tiden (det är åter 20-talets London vi talar om) hette Emil G Sahlin, och om honom skall omedelbart sägas att han var en högst ovanlig generalkonsul. Många antydde att han var den bästa kontakt en journalist kunde ha. Men jag hörde också att han kunde uppträda som en buse mot folk han ogillade. Han var ett råskinn, han förde ett fruktansvärt språk, han hade kort stubin och hade drivit unga attachéer till tårar och begäran om snabb förflyttning, så de välunderrättade. Underligt nog hade jag inte hört sjömännen säga ett ont ord om honom. Och de unga diplomater som uthärdat i den sahlinska ek-luten gick alla mot höjderna och talade vackert om GK i London. Det påstods att han kunde allt om svenskt järn och papper, och även det mesta man behövde om brittisk industri.

Vid det första mötet med Emil, som Alf Martin beskriver rätt ingående, uppträdde Emil sarkastiskt och spydigt och var ganska otrevlig. Men Martin lät sig inte imponeras utan var sig själv. Det gillade Emil och slog om helt. Martin berättar:

Det spred sig ett skimmer av välvilja och värme över Sahlins ansikte. Han räckte fram handen:

- Kom in så får vi prata ett tag, sa han.

Ty sådan var Emil G Sahlin.

Jag antydde att jag försökte sätta mig in i engelska kolindustrins svårigheter.

- Ta upp anteckningsblocket, sa Sahlin. Sen talade han kolindustri i halvannan timme. Då var min anteckningsbok full. Den var koncis, faktaspäckad, jag bevarade den i många år och kallade den Sahlins kolkatekes. Alla hans förutsägelser slog in.

Jag själv träffade Emil Sahlin ett par gånger som tonåring och har tydliga minnen av en litet vresig och inte särskilt hjärtlig människa. På det sättet bekräftas ju Alf Martins porträtt i den mindre positiva delen. Men jag tror vi kan vara övertygade om att det finns mycken sanning också i de sidor av hans personlighet med annat innehåll som kommer fram i vad andra berättat om honom: vänlighet och omtanke om den hemmavarande släkten, antingen den förblev i Sverige eller kom till London för utbildning och förkovran, och de rika kunskaperna på de specialområden som blev hans. Det verkar närmast som om han trivdes med ett självständigt och fritt yrkesliv långt hemifrån, där översåtlig kontroll från uppdragsgivare i Stockholm förekom tämligen glest och där han kunde sköta sig själv och sitt som han fann bäst.

Efter hemkomsten till Sverige levde Emil Sahlin ett ganska tillbakadraget liv i Stockholm. På gamla dagar samlade han sina omfattande kunskaper och erfarenheter från svensk-engelskt handelsutbyte i en skrift, som med titeln *British contribution to Sweden's industrial development* gavs ut av Svenska exportföreningen.

Emil Sahlin avled 1966. Vi har alla skäl att med förståelse och uppskattning minnas honom och hans gärning.

Jan Sahlin